

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Бердянський державний педагогічний університет

Наукові записки
Бердянського державного
педагогічного університету

Серія: Педагогічні науки

Випуск 2

Бердянськ
2021

УДК 378.001.89(082)
ББК 74.480.46я5
Н 34

ISSN 2412-9208
ICV 2019: 79.31
DOI 10.31494/2412-9208

РЕЦЕНЗЕНТИ:

Лазарєв Микола Іванович – д.пед.н., професор (Українська інженерно-педагогічна академія);

Павленко Анатолій Іванович – д.пед.н., професор (Хортицька національна навчально-реабілітаційна академія).

*Друкується за рішенням вченої ради
Бердянського державного педагогічного університету.
Протокол № 3 від 30.09.2021 р.*

**Рішенням Атестаційної колегії Міністерства освіти і науки України
збірник включений до Переліку наукових фахових видань України
(категорія “Б”)**

(наказ МОН України №1412 від 18 грудня 2018 року)

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ:

Ігор Богданов – доктор педагогічних наук, професор, ректор (Бердянськ), головний редактор; **Ольга Гуренко** – доктор педагогічних наук, професор (Бердянськ); **Ольга Грауман** – доктор педагогічних наук, професор (Хільдесхайм, Німеччина); **Лариса Зайцева** – доктор педагогічних наук, професор (Бердянськ); **Людмила Коваль** – доктор педагогічних наук, професор (Бердянськ); **Алла Крамаренко** – доктор педагогічних наук, професор (Бердянськ); **Ільзе Мікельсон** – доктор педагогічних наук, професор (м. Лієпая, Латвійська Республіка); **Вячеслав Осадчий** – доктор педагогічних наук, професор (Кишинів, Молдова); **Алесандро Фігус** – доктор педагогічних наук, професор (Рим, Італія); **Ольга Попова** – кандидат педагогічних наук, доцент (Бердянськ); **Катерина Осадча** – кандидат педагогічних наук, доцент (Мелітополь).

Н-34 Наукові записки Бердянського державного педагогічного університету. Серія : Педагогічні науки : зб. наук. пр. – Вип. 2. – Бердянськ : БДПУ, 2021. – 360 с.

Збірник “Наукові записки Бердянського державного педагогічного університету. Серія: Педагогічні науки” заснований з метою оприлюднення результатів педагогічних досліджень науковців. Публікації репрезентують нові підходи до різних аспектів педагогіки та методики.

За зміст статей і правильність цитування відповідальність несе автор.

© Бердянський державний педагогічний університет, 2021
© Автори статей, 2021

**MINISTRY OF EDUCATION AND SCIENCE OF UKRAINE
Berdiansk State Pedagogical University**

**Scientific Papers
of Berdiansk State Pedagogical
University**

Series: Pedagogical sciences

Issue 2

**Berdiansk
2021**

UDC 378.001.89(082)
LBC 74.480.46я5
N 34

ISSN 2412-9208
ICV 2019: 79.31
DOI 10.31494/2412-9208

REVIEWERS:

Lazarev Mykola – doctor of pedagogical sciences, professor (Ukrainian Engineering and Pedagogical Academy);

Pavlenko Anatoly – doctor of pedagogical sciences, professor (Khortytsia National Training and Rehabilitation Academy).

*It is published according to the resolution of the Academic Council
of Berdiansk State Pedagogical University
Record № 3 of 30.09.2021*

**According to the resolution of Attestational board of the Ministry
of education and science of Ukraine this edition was included to
the List of scientific professional editions of Ukraine (category B)**
(Resolution of the Ministry of education and science of Ukraine
№ 1412 of 18 December 2018)

EDITORIAL BOARD:

Ihor Bohdanov – doctor of pedagogical sciences, professor, rector (Berdiansk), editor in chief; **Olha Hurenko** – doctor of pedagogical sciences, professor (Berdiansk); **Olga Grauman** – doctor of pedagogical sciences, professor (Hildesheim, Germany); **Larysa Zaitseva** – doctor of pedagogical sciences, professor (Berdiansk); **Liudmyla Koval** – doctor of pedagogical sciences, professor (Berdiansk); **Alla Kramarenko** – doctor of pedagogical sciences, professor (Berdiansk); **Ilze Mikelsone** – doctor of pedagogical sciences, professor (Liepaja, Latvia Republic); **Viacheslav Osadchiy** – доктор педагогічних наук, професор (Melitopol); **Ihor Racu** – doctor of pedagogical sciences, professor (Kishinev, Moldova); **Alessandro Figus** – doctor of pedagogical sciences, professor (Rome, Italy); **Olha Popova** – candidate of pedagogical sciences, associate professor (Berdiansk); **Kateryna Osadcha** – candidate of pedagogical sciences, associate professor (Melitopol).

N-34 Scientific papers of Berdiansk State Pedagogical University. Series: Pedagogical sciences. – Issue 2. – Berdiansk : BSPU, 2021. – 360 p.

The collection of scientific papers of Berdyansk state pedagogical university (Series: Pedagogical sciences) contains results of pedagogical reseach of Ukrainian and foreign scientists. Publications represent new approaches to actual problems of teaching, education and methods.

UDC 378.001.89(082)
LBC 74.480.46я5

© Berdiansk State Pedagogical University, 2021
© Authors of the articles, 2021

ЗМІСТ

ЗАГАЛЬНА ПЕДАГОГІКА ТА ІСТОРІЯ ПЕДАГОГІКИ

Aliksieieva Ganna (Berdyansk), Kravchenko Nataliia (Berdyansk), Kuzminska Olena (Kyiv), Horbatiuk Larysa (Berdyansk). Experience in using distance learning systems at universities of Ukraine and Mexico.....	11
Voshchevska Olga (Kyiv). Correlation of emotional intelligence and leadership qualities of university teachers.....	28
Мицик Ганна (Бердянськ), Пришляк Михайло (Енергодар). Використання назв професійних кваліфікацій в освітньо-професійних програмах 016.01 – логопедія першого (бакалаврського) рівня вищої освіти.....	36
Попова Анастасія (Бердянськ). Роль професійних організацій у системі фахового розвитку соціальних працівників: досвід Канади	50
Чурсанова Марина, Гарєєва Фаїна, Савченко Дарія (Київ). Досвід використання технологій дистанційного навчання в освітньому просторі Європи під час пандемії Covid-19.....	63

ПОЧАТКОВА ОСВІТА

Кордонець Вікторія (Слов'янськ), Назаренко Маргарита (Миколаївка), Папка Світлана (Вільнянськ), Малій Поліна (Харків). Психолого-педагогічні особливості розвитку комунікативної компетентності у дітей із особливими освітніми потребами.....	75
Maliy Natalia, Dyachenko Larysa (Sloviansk). The peculiarities of using innovative methods of psychological and pedagogical diagnosis of children with disabilities.....	82
Попова Ольга, Лесик Анжеліка (Бердянськ). Виховний потенціал уроків читання для формування толерантності молодших школярів.....	89
Сухопара Ірина (Київ). Потенціал гри в розвитку емоційного інтелекту молодших школярів на уроках читання.....	97

СЕРЕДНЯ ОСВІТА

Волинець Тетяна (Київ). Теоретико-методичні підходи до вивчення фізики учнями основної школи засобами мобільних та дистанційних технологій.....	108
Грицюк Олена, Черненко Варвара, Ляшенко Віктор, Кирилаха Наталія (Харків). Використання фізкультхвилинок для розвитку лексичної компетентності учнів першого класу на уроках англійської мови.....	115
Трифоновна Олена (Кропивницький). Особливості формування дослідно-експериментальної компетентності учнів у білінгвальному освітньому середовищі.....	123
Shevchenko Maryna (Sloviansk). The peculiarities of using inovative methods on the lessons of the english language in high school.....	134

ПРОФЕСІЙНА ОСВІТА

Ачкан Віталій (Бердянськ), Власенко Катерина (Краматорськ), Лов'янова Ірина (Кривий Ріг), Волков Сергій (Рубіжне). Формування готовності майбутніх учителів математики до інноваційної педагогічної діяльності у процесі першої педагогічної практики.....	141
Барканов Артем (Бердянськ). Методика формування інтегрованих знань в системі професійно орієнтованого навчання з фізики.....	150
Белова Марина, Карташова Світлана (Київ). До питання формування професійних компетентностей при вивчанні курсу вищої та прикладної математики.....	159
Богданов Ігор, Сичкова Яна, Бардус Ірина (Бердянськ). Концептуальні засади підготовки майбутніх фахівців у галузі наноматеріалознавства до продуктивної професійної діяльності... ..	168
Болілій Василь (Кропивницький), Суховірська Людмила (Лиман), Лунгол Ольга (Лиман). Операційний центр безпеки як послуга на основі SIEM.....	177
Вагіна Наталя, Коваленко Валерій, Онуфрієнко Ольга (Бердянськ). Студентоцентрованість комп'ютерної підтримки навчання комплексного аналізу майбутніх учителів математики.....	187
Головін Микола, Головіна Ніна (Луцьк). Навчальний приклад маскування інформації в акустичному сигналі.....	203
Григор'єва Вікторія (Бердянськ). Зміст диригентсько-хорової підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва у педагогічних закладах вищої освіти.....	211
Грона Наталія (Прилуки). Гнучкі уміння (SOFT SKILLS) у курсі вивчення методики навчання української мови: зміст, формування, детермінація.....	218
Жигір Вікторія, Горбатюк Лариса (Бердянськ). Професійна підготовка майбутніх мобільних кваліфікованих робітників у закладах професійної (професійно-технічної) освіти як наукова проблема.....	227
Коваль Людмила (Бердянськ). Ціннісні орієнтири професійної освіти: методичний аспект.....	239
Кравченко Людмила, Кравченко Наталія (Бердянськ). Шляхи формування STEM - компетентностей здобувачів природничої освіти.....	247
Красножон Олексій, Мацюк Василь (Бердянськ). Комп'ютерно-орієнтовані елементи навчання математичних дисциплін майбутніх учителів математики.....	255
Панкевич Сергій (Луцьк). Сучасне навчальне обладнання з електрики як засіб формування фахової компетентності з фізики.....	263
Подласов Сергій, Матвійчук Олексій (Київ). Засоби і методика online навчання фізики в технічному університеті.....	272
Ryzhkova Svitlana (Sloviansk). The peculiarities of using texts in teaching of practice of oral and written speaking for the development of communicative skills of students.....	281

Saienko Yuliia (Melitopol), Vysochan Lesia (Ivano-Frankivsk), Pletenicka Lidia (Ivano-Frankivsk). Future primary school teachers preparation for ecological upbringing of students as a pedagogical problem of today.....	288
Тернавська Лілія, Келембет Раїса (Бердянськ). Реалізація індивідуального підходу в процесі самостійної роботи студентів немовних закладів вищої освіти.....	297
Тіщенко Олена (Маріуполь). Розвиток іншомовної комунікативної компетентності в процесі підготовки майбутніх судноводіїв.....	305
Точиліна Тетяна (Запоріжжя), Точилін Артем (Київ), Філіппенко Ірина (Запоріжжя). Сучасні підходи до створення підручника з медичної та біологічної фізики для студентів медичного університету.....	313
Турчин Андрій (Тернопіль), Цар Ірина (Тернопіль). Коучинг як форма активного навчання на заняттях з іноземної мови.....	321
Шишкін Геннадій (Бердянськ). Цифрові технології у формуванні моделей перехідних процесів в індуктивності та ємності.....	330
Школа Олександр (Бердянськ). Системно-діяльнісний підхід у навчанні теоретичної фізики в педагогічному університеті.....	341
Шут Микола, Благодаренко Людмила, Січкара Тарас (Київ). Інноваційний потенціал наукових досліджень на базі педагогічних університетів в освітньому процесі з фізики.....	350

CONTENTS

GENERAL PEDAGOGICS AND HISTORY OF PEDAGOGICS

Alekseeva Ganna (Berdiansk), Kravchenko Nataliia (Berdiansk), Kuzminska Olena (Kyiv), Horbatiuk Larysa (Berdiansk). Experience of using the distance learning systems at universities of Ukraine and Mexico	11
Voshchevska Olga (Kyiv). Correlation of emotional intelligence and leadership qualities of university teachers.....	28
Mytsyk Hanna (Berdiansk), Pryshliak Mykhailo (Enerгодар). Using of professional qualification names in educational and professional programs 016.01 – speech therapy of the first (bachelor's) higher education level.....	36
Popova Anastasiia (Berdiansk). The role of professional organizations in the system of social workers professional development: the experience of Canada.....	50
Chursanova Maryna, Gareeva Faina, Savchenko Dariya (Kyiv). Application of distance learning technologies in the educational space of Europe: experience of the education organization during the Covid-19 pandemic.....	63

PRIMARY EDUCATION

Kordonets Victoria (Sloviansk), Nazarenko Margarita (Mykolayivka), Papka Svitlana (Viinia), Maliy Polina (Kharkiv). Psychological and pedagogical peculiarities of the development of communicative competence of children with special educational needs.....	75
Maliy Natalia, Dyachenko Larysa (Sloviansk). The peculiarities of using innovative methods of psychological and pedagogical diagnosis of children with disabilities.....	82
Popova Olga, Lesyk Angelika (Berdiansk). Educational potential of reading lessons for formation of junior schoolchildren tolerance.....	89
Sukhopara Iryna (Kyiv). Potential of game in the development of emotional intelligence of young schoolchildren in reading lessons.....	97

SECONDARY EDUCATION

Volynets Tatiana (Kyiv). Theoretical and methodological approaches to physics study by primary school pupils by means of mobile and remote technologies.....	108
Hrytsiuk Olena, Chernenko Varvara, Lyashenko Victor, Kyrylakha Natalia (Kremenchuk). Soft skills development in computing lessons in secondary school.....	115
Tryfonova Olena (Kropivnitsky). Features of the formation of research and experimental competence of students in a bilingual educational environment.....	123
Shevchenko Maryna (Sloviansk). The peculiarities of using innovative methods on the lessons of the english language in high school.....	134

PROFESSIONAL EDUCATION

Achkan Vitaliy (Berdiansk), Vlasenko Kateryna (Kramatorsk), Lovianova Iryna (Kryvyi Rih), Volkov Sergei (Rubizhne). Formation of readiness of would-be teachers majoring in mathematics for innovative pedagogical activity in the process of the first pedagogical internship.....	141
Barkanov Artem (Berdiansk). Formation of integrated knowledge in the system of professionally oriented teaching in physics.....	150
Belova Maryna, Kartashova Svitlana (Kyiv). Professional competencies formation in the study of higher and applied mathematics discipline.....	159
Bohdanov Ihor, Suchikova Yana, Bardus Iryna (Berdiansk). Conceptual principles of training future specialists in the field of nanomaterials for productive professional activity.....	168
Bolilyi Vasyl (Kropyvnytskyi), Sukhovirska Liudmyla (Liman), Lunhol Olha (Liman). Security operations center as a service based on SIEM.....	177
Vahina Natalia, Kovalenko Valery, Onufriienko Olha (Berdiansk). Student-centered orientation of computer support for the complex analysis course for future mathematics teachers.....	187
Holovin Mykola, Holovina Nina (Lutsk). Educational example of information masking in the acoustic signal.....	203
Grigoryeva Victoria (Berdiansk). The content of choral-conducting training of future music art teachers in pedagogical institutions of higher education.....	211
Hrona Nataliia (Pryluky). Flexible skills in the course of studying the methodology of teaching the Ukrainian language: contents, formation, determination.....	218
Zhigir Victoria, Horbatiuk Larysa (Berdiansk). Professional training of future mobile qualified workers in professional (professional and technical) education institutions as a scientific issue.....	227
Koval Liudmyla (Berdiansk). Value guidelines of vocational education: methodological aspect.....	239
Kravchenko Liudmyla, Kravchenko Nataliia (Berdiansk). Ways of forming STEM - competencies of natural education applicants.....	247
Krasnozhon Oleksii, Matsiuk Vasyl (Berdiansk). Computer-oriented elements of teaching mathematical disciplines of future mathematics teachers.....	255
Pankevych Serhii (Lutsk). Modern educational equipment in electricity as a means of formation professional competence in physics.....	263
Podlasov Serhii, Matviichuk Oleksii (Kyiv). Applications and methods of online physics learning in technical university.....	272
Ryzhkova Svitlana (Sloviansk). The peculiarities of using texts in teaching of practice of oral and written speaking for the development of students' communicative skills.....	281

Saienko Yuliia (Melitopol), Vysochan Lesia (Ivano-Frankivsk), Pletenicka Lidia (Ivano-Frankivsk). Future primary school teachers preparation for ecological upbringing of students as a pedagogical problem of today.....	288
Ternavska Lilia, Kelembet Raisa (Berdiansk). Implementation of individual approach in the process of students' independent work at non-language institutions of higher education.....	297
Tishchenko Olena (Mariupol). Development of foreign language communicative competence in process of future navigators' education.....	305
Tochilina Tatyana (Zaporizhzhia), Tochilin Artem (Kyiv), Filippenko Irina (Zaporizhzhia). Modern approaches to the creation of a textbook on medical and biological physics for medical university students.....	313
Turchyn Andrii (Ternopil), Tsar Iryna (Ternopil). Coaching as a form of active learning in foreign language classes.....	321
Shyshkin Gennadiy (Berdiansk). Digital technologies in the formation of models of transients in inductance and capacitance.....	330
Shkola Olexandr (Berdiansk). System approach in teaching of theoretical physics in pedagogical university.....	341
Shut Mukola, Blagodarenko Liudmila, Sichkar Taras (Kyiv). Innovative potential of scientific research on the basis of pedagogical universities in the educational process of physics.....	350

УДК: 373.3.091.33-027.22:028].015.31:159.942]:794
DOI 10.31494/2412-9208-2021-1-2-97-107

POTENTIAL OF GAME IN THE DEVELOPMENT OF EMOTIONAL INTELLIGENCE OF YOUNG SCHOOLCHILDREN IN READING LESSONS

ПОТЕНЦІАЛ ГРИ В РОЗВИТКУ ЕМОЦІЙНОГО ІНТЕЛЕКТУ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ НА УРОКАХ ЧИТАННЯ

Iryna SUKHOPARA,

PhD in Pedagogic sciences,
Senior Lecturer

isuhopara@gmail.com

<https://orsid.org/0000-0001-6330-7825>

Borys Grinchenko Kyiv University

Ірина СУХОПАРА,

кандидат педагогічних наук,
старший викладач

Київський університет імені
Бориса Грінченка

✉ 18/2 Bulyvarno-Kudryavsky Str.,
04053 Kyiv, Ukraine,

✉ вул. Бульварно-Кудрявська,
18/2, 04053, Київ, Україна

Original manuscript received: June 10, 2021

Revised manuscript accepted: September 15, 2021

ABSTRACT

The focus of the educational process on the development of emotional intelligence, the tasks of the adaptation-play period, the possibility of reading lessons for the development of the emotional sphere of junior schoolchildren determined the relevance of the chosen topic. We understand the development of emotional intelligence of primary school children as a process and result of quantitative and qualitative changes in the emotional and intellectual spheres of the child, aimed at the ability to express, understand their emotions, manage them, understand and influence the emotional state of others to establish friendly, tolerant relationships, success. Reading lessons have a special emotional atmosphere, give the opportunity to introduce the child to the complex world of human emotions, to observe and live a certain emotional state with the characters of works of art, at the same time, to express their emotions, understand their feelings. The basic reading skills of pupil of 1-2 grades concerning the development of emotional intelligence in reading lessons in accordance with the requirements of the State Standard of Primary Education are outlined. The conditions for the development of emotional intelligence of primary school students in reading lessons are given. The potential possibilities of the game as interactive have been identified; free, unforced, desirable; fascinating; open, figurative, expressive, creative activity of primary school students. The scheme of types of games for reading lessons and their influence on the development of components of emotional intelligence of junior schoolchildren is presented. Games that affect the development of emotional intelligence are characterized in accordance with its structural components: games that create a positive mood, relieve psychological stress in students; aimed at adequate expression of their own emotions, feelings, emotional response to reading and recognizing the emotions of others; focus on emotion management; help to master the techniques of interaction, communication, understanding of others, joint solution of the problem; use theatrical techniques, staging; aimed at expanding students' knowledge of emotions and feelings.

Key words: game, emotional intelligence, development of emotional intelligence, reading lessons, junior schoolchildren.

Вступ. Навчання в 1-2 класах за вимогами Нової української школи визначено як адаптаційно-ігровий період і організовується за допомогою ігрової діяльності, ігровими методами. Гра виступає природною, пізнавальною, виховною, розвиваючою, мотивуючою, захоплюючою, творчою, невимушеною, відкритою, образною діяльністю дітей молодшого шкільного віку, яка сприяє розвитку їх емоцій, почуттів, емоційного інтелекту. Серед ключових компетентностей здобувачів початкової освіти визначені такі, як конструктивно керувати емоціями, застосовувати емоційний інтелект, співпрацювати з іншими, виявляти ініціативу, творити. Відтак, постає проблема розкриття можливостей гри в освітньому процесі початкової школи, впливу ігрової діяльності на вміння виражати емоції, керувати власним емоційним станом, розуміти емоції інших, впливати на них, спілкуватися, взаємодіяти. Уроки читання вирізняються особливою емоційною атмосферою, створюють можливість для організації ігрової діяльності, набуття емоційного досвіду молодими школярами.

Наукові інтереси щодо проблеми застосування гри в освітньому процесі початкової школи представлені дослідженнями психологів Л. Виготського, Д. Ельконіна (вплив гри на психічний розвиток дитини) і педагогів Ш. Амонашвілі, О. Савченко, (роль гри в навчанні молодших школярів). Різні аспекти проблеми розвитку емоційного інтелекту представлені дослідженнями визначення поняття «емоційний інтелект» (Г. Гарднер, Д. Гоулмен, Дж. Мейер, П. Селовеї), його структури (Д. Гоулман, Д. Люсін, Дж. Мейер, П. Селовеї); особливостей розвитку емоційного інтелекту учнів початкової школи (Ю. Савченко, М. Шпак).

Практичні аспекти вивчення проблеми представлені розробками ігор для розвитку емоційного інтелекту дітей дошкільного, молодшого і середнього шкільного віку, однак більшість з них орієнтована на застосування в позакласний час, для проведення тренінгів, виховних заходів, занять з психологом, батьками. Проблема використання гри на уроках читання з метою розвитку емоційного інтелекту молодших школярів досліджена ще не повною мірою.

Мета статті – виявлення, аналіз та обґрунтування потенціалу гри в розвитку емоційного інтелекту в освітньому процесі початкової школи, визначення місця, спектру ігор для розвитку емоційного інтелекту молодших школярів на уроках читання.

Методи та методики дослідження. При написанні статті було використано такі методи, як аналіз наукових джерел, систематизація та узагальнення даних з метою виявлення стану досліджуваної проблеми.

Результати та дискусії. Гра, як джерело емоцій, потреба дитячого організму, сенс і форма життя, шлях до пізнання світу, активна креативна діяльність, метод, засіб, форма навчання має значний потенціал у початковій школі. Погоджуємося з думкою Г. Селевко, що «гра – це вид діяльності в умовах ситуації, спрямованих на відтворення та засвоєння суспільного досвіду, в якому складається та вдосконалюється самоуправління поведінкою» (Селевко, 2002: 14). Гра

викликає у молодших школярів почуття подиву, живий інтерес до процесу пізнання, допомагає зрозуміти, засвоїти навчальний матеріал, створює можливість для пошуку, вирішення проблеми, швидкого реагування, кмітливості, оригінальності, винахідливості, викликає радість перемоги або сум поразки, підвищує самооцінку, розкриває здібності дитини, об'єднує, згуртовує учнів, вчить контролювати і підпорядкувати свої емоції, бажання, амбіції, дії спільним інтересам групи, класу, дає можливість побачити себе очима інших, поведінку інших, контролювати емоції, почуття, волю, а це допомагає розвивати емоційну сферу, збагачує емоційно-чуттєвий досвід, розвиває емоційний інтелект.

Рисами гри, на думку дослідника С. Шамакова, є: вільна розвивальна діяльність, яка здійснюється лише за бажанням дитини, задля задоволення від самого процесу діяльності, а не тільки від результату (процедурне задоволення); творчий, значною мірою імпровізований, дуже активний характер цієї діяльності («поле творчості»); емоційна піднесеність діяльності, суперництво, змагальність, конкуренція, атракція (почуттєва природа гри, «емоційна напруга»); наявність прямих або непрямих правил, які відображають зміст гри, логічну та часову послідовність її розвитку (Селевко, 2005: 123).

Потрібно зазначити, що гру розглядаємо як інтерактивну діяльність учнів, взаємодію їх з предметами або іншими особами – однокласниками, вчителем (школярі мають впливати на інших або предмет, реагувати на зміни, які викликають їх дії); вільну, невимушену, бажану діяльність учнів (школярі повинні робити це вільно, з власного бажання, пропозиція вчителя має знаходити відгук у дітей); захоплюючу діяльність (учням потрібно мати власний інтерес, зацікавленість грою); відкрити, образну, творчу діяльність (учні мають експериментувати, досліджувати, пробувати різні дії, створювати, пропонувати, шукати різні рішення, варіанти). Саме така ігрова діяльність допоможе розвинути емоційний інтелект учнів 1-2 класів на уроках читання.

Американськими психологами Джоном Мейєром (John Mayer) та Пітером Селовейєм (Peter Salovey) визначено емоційний інтелект як «здатність відстежувати власні і чужі почуття та емоції, розрізняти їх і використовувати цю інформацію для направлення мислення і дій», встановлено складові компоненти: точність оцінки і вираження емоцій; використання емоцій в розумовій діяльності; розуміння емоцій; управління емоціями (П. Селовей, Д. Мейєр, 1990). Вченими Г. Гарднером, Д. Гоулманом, Д. Люсіним, виокремлено у структурі емоційного інтелекту два взаємопов'язаних компоненти: внутрішньоособистісний (спрямований на власні емоції) та міжособистісний (спрямований на емоції інших людей) (Г. Гарднер, 1983; Д. Гоулман, 2011; Д. Люсін, 2004). Перший характеризується такими складовими, як сприймання й розуміння власних емоцій та емоційна саморегуляція. Другий компонент включає сприймання й розуміння емоцій інших людей та керування ними. Відтак, розглядаємо

емоційний інтелект, як здатність виражати, розуміти власні емоції та емоційні переживання інших, керувати, підпорядковувати емоції розуму, впливати на емоційний стан інших для встановлення доброзичливих, толерантних стосунків, досягнення мети, успіху. Розвиток емоційного інтелекту молодших школярів розуміємо як процес і результат кількісних та якісних змін в емоційній й інтелектуальній сферах дитини, що спрямований на здатність виражати, розуміти власні емоції, керувати ними, розуміти та впливати на емоційний стан інших для встановлення доброзичливих, толерантних стосунків, досягнення мети, успіху.

Потенційні можливості гри в розвитку емоційного інтелекту дітей молодшого шкільного віку полягають у тому що:

- гра захоплює учнів, викликаючи емоції збудження, здивування, подиву, радості, захвату, оптимізму, цікавості, очікування, що активізує емоційну сферу дитини;

- гра дає можливість виявити, розкрити індивідуальні здібності дитини, її сильні і слабкі сторони, емоційні реакції на ті або інші вчинки, події, рішення, що сприяє набуттю емоційно-чуттєвого досвіду;

- гра створює умови для пошуку варіантів рішення проблеми, що слугує імпульсом для виявлення стінічних емоцій, які стимулюють активну діяльність;

- гра викликає емоції задоволеності собою, впевненості, захвату в разі отримання перемоги, що підвищує самооцінку школярів і невдоволення, розпачу, засмучення, розчарування, що вчить гідно приймати поразку, робити правильні висновки, вдосконалювати вміння і навички, керувати власним емоційним станом;

- гра об'єднує учнів за допомогою спільного переживання інтересів, емоцій, показує приклади емоційних реакцій, вчить стримувати роздратування, гнів, образу, злість, заздрість, розгубленість, натомість поважати, довіряти, стимулювати, підтримувати, надихати інших, що сприяє набуттю вмінь керувати власним емоційним станом і почуттями інших;

- гра збуджує творчість школярів, викликає яскраві емоції і почуття радості, захвату, захоплення, що надихає на нові успіхи, досягнення, звершення, надає впевненості в собі, що стимулює емоційну сферу молодших школярів.

Особливо емоційною атмосферою вирізняються уроки читання, які дають можливість ввести дитину в складний світ людських емоцій, спостерігати і прожити певний емоційний стан разом із персонажами художніх творів граючи, водночас, виявляти власні емоції, розуміти свої почуття. Накопичуючи певні моменти переживання, проживання, фіксації на певному почутті, школярі зможуть створити власну емоційну скарбничку, за допомогою якої будуть орієнтуватися у власних почуттях і емоціях інших людей, які їх оточують. З метою розвитку емоційного інтелекту учнів 1-2 класів на уроках читання вчителю доцільно спрямовувати освітню діяльність на формування таких знань та умінь:

– називати емоції, описувати власні почуття щодо прослуханих/прочитаних художніх творів, описаних подій, персонажів, їх вчинків (розповідати про власні почуття та емоції від прослуханих і прочитаних художніх творів дитячої літератури);

– здатність виражати за допомогою невербальних засобів (міміка, жести) власні емоції та почуття щодо прослуханих/прочитаних художніх творів, подій, літературних героїв (адекватно виражати емоції від ознайомлення з художніми творами, використовувати відомі вербальні та невербальні засоби для передачі емоційного стану, настрою);

– розуміти значущість емоцій для встановлення доброзичливих стосунків, вирішення спільних завдань, проблем, успішності на прикладі вчинків персонажів художніх творів (усвідомлювати вплив висловлених емоцій на інших людей, їх емоційний стан на прикладах ситуацій, описаних у казках, оповіданнях, віршах для учнів 1-2 класів);

– керувати власними емоціями під час висловлення, обговорення подій, вчинків персонажів літературного твору (регулювати вияв позитивних і негативних емоцій, почуттів);

– розпізнавати емоції інших людей, способи їх вираження на прикладі персонажів художніх творів, співрозмовників і пояснювати власну реакцію на них, вплив на інших людей, визначати настрій художнього твору (називати почуття персонажів, настроїв твору);

– впливати на емоційний стан однокласників під час обговорення художнього твору, гри, виконання творчих завдань з метою встановлення доброзичливих, толерантних стосунків, досягнення навчальної мети (підтримувати, підбадьорювати, спонукати до пошуку різних варіантів).

Відповідно до окреслених завдань під час підготовки і проведення уроків читання важливо звертати увагу на:

– створення позитивного емоційного настрою на уроках читання;

– емоційний зміст художніх творів дитячої літератури, вибір творів різноманітних за жанрами, тематикою, які викликають емоції, почуття, створюють яскраві образи в учнів;

– вияв емоцій, почуттів учителем початкової школи, досконале, творче володіння вербальними і невербальними засобами для передачі емоційного настрою художнього твору, характеру персонажів, показу способів вираження емоцій і почуттів;

– перевагу групових і парних, активних форм роботи, де учні спілкуючись, граючись, співпрацюючи, досягаючи спільного освітнього результату, учні вчать розуміти емоції однокласників і впливати на емоційний стан ровесників;

– наочність, мультимедійні засоби навчання, які викликають емоції, яскраві образи, допомагають візуалізувати та озвучити предмети, події, явища, персонажів художніх творів, показати їх в динаміці;

– проведення творчих видів робіт, завдань, що викликають емоції радості, захвату, захоплення, задоволення, цікавості;

– застосування на уроках ігор, які викликають емоції, розширюють кругозір, допомагають взаємодіяти, творити, вчать називати, виражати, розуміти свої емоції та інших людей, керувати власним емоційним станом.

Відповідно до структури емоційного інтелекту, ігрову діяльність доцільно спрямувати на розуміння, адекватне вираження, управління власним емоційним станом і розуміння, керування емоціями інших людей, в даному випадку, однокласників, вчителя, літературних персонажів, автора художнього твору. Таким чином, для пізнання, вираження, керування власними емоціями доцільними будуть ігри та ігрові завдання для створення позитивного настрою, зняття психологічної напруги, для адекватного вираження власних емоцій, почуттів, емоційного відгуку на прослухане/ прочитане, оволодіння прийомами саморегуляції, дихання, взаємодії, спілкування, театралізовані ігри, дидактичні ігри пізнавального змісту. З метою розуміння, керування емоційним станом інших можна запропонувати ігри та ігрові завдання для оволодіння прийомами взаємодії, міжособистісного спілкування, розуміння інших, спільне вирішення проблеми, театралізовані ігри, дидактичні ігри пізнавального змісту. На схемі представлено види ігор та їх вплив розвиток компонентів емоційного інтелекту.

Рис. 1. Види ігор для розвитку емоційного інтелекту учнів 1-2 класів

Опишемо детальніше спрямованість і види таких ігор для розвитку емоційного інтелекту учнів перших і других класів на уроках читання.

Ігри та ігрові завдання для створення позитивного настрою, зняття психологічної напруги. Урок читання покликаний створювати атмосферу довіри, відкритості, доброзичливості,

толерантності, забезпечувати позитивну емоційну атмосферу для роботи, співпраці, спілкування, обговорення, висловлення думок, емоцій, почуттів. З цією метою важливо вчити школярів розслаблятися, знімати психологічну, емоційну напругу, що є важливим і для саморегуляції, керування власним емоційним станом. Такі ігри, як «Сонячний зайчик», «Зморшки», «Буратіно», «Злі – добрі кішки», можна пов'язати з подальшою темою уроку, включити в загальну канву уроку. Ігрове завдання «Повтори емоцію» допоможе учням відтворити позитивну емоцію персонажа твору, зображену на малюнку, слайді, фото, створюючи таким чином позитивний настрій на урок. Ігрова вправа «Подаруй усмішку книзі/автору/персонажам твору» сприятиме налаштуванню учнів на позитивне сприймання твору, якщо вчитель представить книгу або малюнки з зображенням персонажів, фото або портрету автора твору, запропонує потоваришувати.

Ігри, спрямовані на адекватне вираження власних емоцій, почуттів, емоційного відгуку на прослухане/прочитане і розпізнавання емоцій інших. Постава, жести, особливі рухи, міміка обличчя, інтонації голосу допомагають яскраво виражати власний емоційний стан і розуміти почуття оточуючих людей. Для адекватного зображення емоцій важливо вчити школярів опанувати вербальні й невербальні засоби. Особливість емоційного розвитку дитини цього вікового періоду полягає в ознайомленні, розширенні «емоційного запасу», пізнання нових емоцій, їх назв, способів вираження. Допоможуть оволодіти засобами вираження емоцій ігри «Жива картинка», «Кумир», «Упізнай героя», «Оживи персонажа», «Через скло» та ігрові завдання «Читай з настроєм», «Тонограма твору», «Емоції персонажів». Важливо показувати школярам різні способи прояву емоцій за допомогою міміки, жестів, рухів, постави, інтонацій голосу. Під час гри «Тонограма твору» учні слухають твір і передають свій настрій за допомогою малювання лінії різної форми, товщини, кольору (пряму, хвилясту, ламану, пунктирну, жирну) і напряму (вгору – радість, захоплення, захват, піднесення, здивування, цікавість, збудження, подив; вниз – горе, сум, злість, страх, тривога, жаль, розчарування, образа, розгубленість, сором, відраза; прямо – звичайний перебіг подій, який не викликає яскравих емоцій). Для гри «Емоції персонажів» учням пропонується викласти на столі картки з символічними зображеннями різних емоційних станів персонажів і пояснюють в яких ситуаціях змінювався настрій героїв і чому.

Ігри на керування емоціями, оволодіння прийомами саморегуляції, дихання. Для формування здібності керувати власним емоційним станом важливо навчити школярів навичкам релаксації та саморегуляції, керування диханням. Ігри на вміння учнів розслаблятися, регулювати дихання допоможуть в подальшому керувати власним емоційним станом. Такі ігри як «Сонечко і хмаринка», «Морозиво» або «Бурулька» доцільно пов'язувати з темою, персонажами, які вивчаються або проводити як розминку, хвилинку відпочинку, переключення.

Ігри та ігрові завдання для оволодіння прийомами взаємодії, міжособистісного спілкування, розуміння інших, спільне вирішення проблеми. Такі ігри дозволяють відчувати на собі чужі емоції, перевтілитися в будь-що або в когось і відчувати зовсім інші емоції, сприятимуть доброзичливому, толерантному ставленню до ровесників, розумінню їх емоційного стану, допоможуть будувати взаємодію з однокласниками на основі позитивних емоцій. Прикладом такої гри є «Дзеркало». Подібні ігри доцільно проводити на етапі творчої роботи з твором і поєднувати з завданнями, які вимагають оригінального вирішення, дозволяють спілкуватися, висловлювати ідеї, обговорювати їх, переконувати інших, адекватно реагувати на їх думки та емоції, домовлятися, знаходити, узгоджувати оптимальний варіант, використовуючи емоції. Таким чином, школярі вчаться контролювати власний емоційний стан, адекватно виражати емоції під час обговорення, налагоджувати стосунки, розуміючи емоції інших. Прикладами таких творчих завдань є: ігри-припущення, «Як ти вважаєш, як би вчинив головний герой казки/вірша/оповідання, якби опинився ...»; «Казки навиворіт» (пропонується поміняти персонажів, перенести їх в іншу казку, час, умови); «Придумай закінчення казки» (скласти, змінити, замінити кінцівку, продовжити події); введення нового персонажу в твір; написання листа/запису аудіо/відео-звернення персонажам твору; складання реклами до художнього твору; створення коміксу, мультфільму до твору.

Театралізовані ігри, ігри-інсценізації, ігри-драматизації. Розігрування в особах подій, які відбуваються в літературному творі допомагає школярам глибше відчувати, зрозуміти, пережити і передати емоційний стан літературних персонажів, зрозуміти причини і наслідки їх поведінки, яскраво відтворити почуття за допомогою вербальних і невербальних засобів, що сприяє збагаченню емоційного досвіду, експресивності. Обговорення і проживання ситуацій, описаних у творі викликають різноманітні почуття, підвищують емоційну стійкість дитини, що допомагає легше переносити подібні впливи в реальному житті. Для розігрування важливо обирати твори: з великою кількістю персонажів, щоб охопити більшу кількість учнів; з яскраво вираженими емоціями літературних героїв, які діти зможуть передати; із зрозумілим сюжетом, який школярі легко можуть перенести у власне життя, застосувати набутий досвід.

Дидактичні ігри пізнавального змісту. Мета таких ігор полягає в ознайомленні учнів з назвами емоційних станів, описом їх, можливими причинами виникнення, показом адекватних реакцій, вербальних і невербальних засобів. Під час проведення ігор важливо відпрацьовувати певні жести, міміку, рухи школярів. Такими помічниками можуть бути ігри «Кубик емоцій», на якому зображені різні емоції і учням потрібно потренуватися щодо їх відтворення; «Колесо емоцій», де зазначені назви і зображення широкого спектру емоційних станів людини. Також можна застосовувати ігри: «Обличчя»

(пропонується визначити, яке почуття виражає малюнок, фото); «Збери слова» (пропонується дібрати слова, які описують зображену на малюнку/підтограмі емоцію персонажів художнього твору).

Описані вище ігри залучають дітей до активної творчої діяльності, допомагають виявляти, виражати, описувати власні емоційні стани, почуття, вчать розуміти емоції інших, що сприяє розвитку емоційного інтелекту.

Висновки. Потенціал гри для розвитку емоційного інтелекту молодших школярів полягає в захопленні, яке активізує емоційну сферу дитини; можливості виявити індивідуальні здібності дитини, що сприяє набуттю емоційно-чуттєвого досвіду; створенні умов для пошуку варіантів рішення проблеми, що є імпульсом для виявлення стеничних емоцій; отриманні емоцій, пов'язаних з перемогою і поразкою, що підвищує самооцінку, вчить робити правильні висновки, керувати власним емоційним станом; згуртованості учнів за допомогою спільного переживання інтересів, емоцій, показує приклади емоційних реакцій, вчить керувати власним емоційним станом і почуттями інших; збудженні творчості школярів, що стимулює емоційну сферу молодших школярів. На розвиток емоційного інтелекту учнів 1-2 класів на уроках читання впливають ігри, які: створюють позитивний настрій, атмосферу психологічного комфорту, знімають психологічну напругу учасників освітнього процесу; спрямовані на адекватне вираження власних емоцій, почуттів, емоційного відгуку на прочитане і розпізнавання емоцій інших; орієнтуються на керування емоціями, оволодіння прийомами саморегуляції, дихання учнів; допомагають оволодівати прийомами взаємодії, міжособистісного спілкування, розуміння інших, спільне вирішення проблеми; використовують прийоми театралізації, інсценізації; спрямовані на розширення знань школярів про емоції, почуття. Перспективи подальших розвідок вбачаємо в експериментальному дослідженні впливу ігор різних видів на розвиток емоційного інтелекту учнів 1-2 класів.

Література

Амонашвили Ш.А. В школу – с шести лет / Шалва Александрович Амонашвили. – М. : Педагогика, 1986. – 176 с.

Выготский Л.С. Психология развития ребенка / Лев Семенович Выготский. – М. : Смысл ; Эксмо, 2004. – 512 с.

Gardner H. Framesofmind: The theory of multiple intelligences. – NewYork : BasicBooks, 1983.

Гоулман Д. Эмоциональный интеллект / Даниэль Гоулман. Пер. с англ. А.П. Исаевой. – М. : АСТ: Астрель, 2011.

Люсин Д. В. Современные представления об эмоциональном интеллекте / Д.В. Люсин // Социальный интеллект: Теория, измерение. Ред. Д.В. Люсин, Д.В. Ушаков. – М.: Ин-тут психол. РАН, 2004. – С. 29-36.

Савченко О. Я. Дидактика початкової школи: Підручник для вузів / Олександра Яківна Савченко. – Київ: Генеза, 2002. – 368 с.

Савченко Ю. Ю. Розвиток емоційного інтелекту учнів молодшого шкільного віку / Ю.Ю. Савченко // Освіта та розвиток обдарованої особистості. 2014. – № 12 (31). – С. 12-16.

Селевко Г.К. Современные образовательные технологии / Г.К. Селевко – М.: Народное образование, 2002. – 256 с.

Селевко Г.К. Энциклопедия образовательных технологий / Селевко Г. К. Т. 1. – М.: Народное образование, 2005. – 816 с.

Salovey P. and Mayer J. D. Emotional intelligence / P.Salovey and J. D. Mayer // *Imagination, Cognition, and Personality*, 1990. – vol. 9. –P.185-211.

Шпак М. М. Вікові особливості розвитку емоційного інтелекту молодших школярів / М.М. Шпак // *Science and Education a New Dimension. Pedagogy and Psychology*, 2018. – VI (68) – С. 71-74.

Эльконин Д. Б. Психология игры / Д. Б. Эльконин. – М.: Гуманит. изд. центр ВЛАДОС, 1999. – 360 с.

References

Amonashvili, SH.A. (1986) *V shkolu – s shesti let* [To school - from six years]. Moskva: Pedagogika [in Russian].

Vygotskij, L.S. (2004) *Psihologiya razvitiya rebenka* [Psychology of child development]. Moskva: Smysl; Eksmo [in Russian].

Gardner, H. (1983) *Framesofmind: The theory of multiple intelligences*. NewYork: BasicBooks [in USA].

Goulman, D. (2011) *Emocional'nyj intellekt* [Emotional intelligence]. Moskva: AST: Astrel[in Russian].

Lyusin, D. V. (2004) *Sovremennye predstavleniya ob emocional'nom intellekte* [Modern ideas about emotional intelligence]. *Social'nyj intellekt: Teoriya, izmerenie [Social intelligence: Theory, measurement]*. D.V. Lyusin, D.V. Ushakov (Ed.). Moskva : In-tut psihol. RAN, 29-36. [in Russian].

Savchenko, O. Ya. (2002) *Dy`dakty`ka pochatkovoyi shkoly` : Pidruchny`k dlya vuziv* [Primary school didactics: A textbook for universities]. Kyiv : Geneza [in Ukrainian].

Savchenko, Yu. Yu. (2014) *Rozvy`tok emocijnogo intelektu uchniv molodshogo shkil`nogo viku* [Development of emotional intelligence of primary school students]. *Osvita ta rozvy`tok obdarovanoi osoby`stosti [Education and development of a gifted person]*. 12 (31), 12-16 [in Ukrainian].

Selevko, G.K. (2002) *Sovremennye obrazovatel'nye tekhnologii* [Modern educational technologies]. Moskva : Narodnoe obrazovanie [in Russian].

Selevko, G.K. (2005) *Enciklopediya obrazovatel'nyh tekhnologij* [Encyclopedia of educational technologies]. Vol.1. Moskva : Narodnoe obrazovanie. [in Russian].

Salovey, P., Mayer, J. D. (1990) Emotional intelligence. *Imagination, Cognition, and Personality*, vol. 9, 185-211. [in English].

Shpak, M. M. (2018) *Vikovi osobly`vosti rozvy`tku emocijnogo intelektu molodshy`x shkolyariv* [Age features of development of emotional intelligence of junior schoolchildren]. *Science and Education a New Dimension. Pedagogy and Psychology*. Vol VI (68), 71-74.

El'konin, D. B. (1999) *Psihologiya igry* [Game psychology]. Moskva : VLADOS [in Russian].

АНОТАЦІЯ

Спрямованість освітнього процесу на розвиток емоційного інтелекту, завдання адаптаційно-ігрового періоду, можливості уроків читання для розвитку емоційної сфери молодших школярів визначили актуальність обраної теми. Розвиток емоційного інтелекту молодших школярів розуміємо як процес і результат кількісних та якісних змін в емоційній й інтелектуальній сферах дитини, що спрямований на здатність виражати, розуміти власні емоції,

керувати ними, розуміти та впливати на емоційний стан інших для встановлення доброзичливих, толерантних стосунків, досягнення мети, успіху. Уроки читання вирізняються особливою емоційною атмосферою, дають можливість ввести дитину в складний світ людських емоцій, спостерігати і прожити певний емоційний стан разом із персонажами художніх творів, водночас, виявляти власні емоції, розуміти свої почуття. Окреслено основні читацькі вміння учнів 1-2 класів, що стосуються розвитку емоційного інтелекту на уроках читання відповідно до вимог Державного стандарту початкової освіти. Подано умови розвитку емоційного інтелекту учнів початкової школи на уроках читання. Визначено потенційні можливості гри як інтерактивної; вільної, невимушеної, бажаної; захоплюючої; відкритої, образної, виразної, творчої діяльності учнів початкової школи. Представлено схему видів ігор для уроків читання та їх вплив на розвиток компонентів емоційного інтелекту молодших школярів. Охарактеризовано ігри, які впливають на розвиток емоційного інтелекту, відповідно до його структурних компонентів: ігри, які створюють позитивний настрій, знімають психологічну напругу учнів; спрямовані на адекватне вираження власних емоцій, почуттів, емоційного відгуку на прочитане і розпізнавання емоцій інших; орієнтуються на керування емоціями; допомагають оволодівати прийомами взаємодії, спілкування, розуміння інших, спільне вирішення проблеми; використовують прийоми театралізації, інсценізації; спрямовані на розширення знань школярів про емоції, почуття.

Ключові слова: гра, емоційний інтелект, розвиток емоційного інтелекту, уроки читання, молодші школярі.

Наукове видання

**НАУКОВІ ЗАПИСКИ
БЕРДЯНСЬКОГО ДЕРЖАВНОГО
ПЕДАГОГІЧНОГО УНІВЕРСИТЕТУ**

Серія: Педагогічні науки

ВИПУСК 2

Свідоцтво про державну реєстрацію друкованого засобу масової інформації серія КВ № 20510-10310Р від 24.12.2013 року

Головний редактор

Богданов Ігор Тимофійович – доктор педагогічних наук,
професор, ректор Бердянського державного педагогічного університету

Відповідальний редактор

Попова Ольга Іванівна – кандидат педагогічних наук,
доцент Бердянського державного педагогічного університету

Технічний редактор та комп'ютерна верстка
Анжеліка Шульженко, Катерина Назімова

Надруковано з оригінал-макету, наданого авторами

Підписано до друку 04.10.2021 р.
Формат 60x84/16. Папір офсетний.
Гарнітура "Arial". Друк – лазерний.
Ум.-друк. арк. 19,7. Обл.-вид. арк. 19,9.
Наклад 300 прим. Вид. № 158.

Адреса редакції:

71100, м. Бердянськ, Запорізька обл., вул. Шмідта, 4

Свідоцтво про внесення до Державного реєстру
суб'єкта видавничої справи ДК №2961 від 05.09.2007 р.

Scientific Edition

**SCIENTIFIC PAPERS OF BERDIANSK STATE
PEDAGOGICAL UNIVERSITY**

Series: Pedagogical sciences

ISSUE 2

Editor in Chief

Bogdanov Igor – doctor of pedagogical sciences, professor,
rector of Berdiansk State Pedagogical University

Editor

Popova Olga – Ph. D. (Pedagogics), Associate professor of
Berdiansk State Pedagogical University

Computer version

Anzhelika Shulzhenko, Kateryna Nazimova

Signed to the print 04.10.2021
Format 60x84/16. Offset paper.
Fonts "Arial". Printing – laser.
Conv. pr. sheet. 19,7
Number of copies 300.

Shmidt Str., 4, Berdiansk, Zaporozhye region, 71100

Certificate of state registration
DK №2961 of 05.09.2007